

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ...
Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum
reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Glos. 5. Sobrium

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98615](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98615)

dem. tex. procedere propter præſumptionem, quæ eſt contra habentem filios, quod bona Eccleſiæ diſſipabit, & ut ceſſet labor faciendi inuentarium, de quo in dict. cap. de ſyracuſane: & tandem, quia ſatis paribus terminis ad bene eſſe melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multo magis paratus eſt ad munus iniunctum exequendum. Ad vltimum ex rationibus ſupra expenſis reſpondetur, quod, etſi rationes illæ aliquo modo ſuadeant non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamen concludunt prohibitionem aliquam dari attento iurē communi, fatemur equidem digniores, & digniſſimos eligendos, ſi tamen tamen, ſi omnia concurrant, dabilem eſſe aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando digniſſimus probabiliter reputetur.

S V M M A R I V M.

- 1 Paucitatis virtus pulcherrima eſt inter Episcoporum ornamenta.
- 2 Venter ingluuius facile provocat ad luxuriam.
- 3 Sapientiam iuvat ſobrietas.
- 4 Salutem operatur moderata reſectio.
- 5 Vires amittit cibo multo, aut potione diſtentur.
- 6 Podagra ob ſocietatem ac aucta edulia hoc tempore naſcuntur.
- 7 Conuiuia potatorum, & commeaſiones ab Eccleſiaſticis fugienda.
- 8 Ieiunij utilitates reſeruntur.
- 9 Ieiunium neminem reddit debilem.
- 10 Dominus ſaluator noſter conuiuia adiit, ut exemplo alios temperantiam doceret.
- 11 Manducare & bibere ad gloriam Dei quomodo intelligatur.
- 12 Menſa Episcopi qualis eſſe debeat, & quæ in illis eſca ſint adducenda, oſtenditur.
- 13 Apoſtoli ſub Chriſti diſciplina ſectati ſunt victus reſeruitatem.
- 14 Sanctus Auguſtinus quantum temperantia ſtudium habuerit, oſtenditur.
- 15 Sanctus Fulgentius Ruſſenſis Episcopus nec morbo quidem aſſictus carnis, vel vini uſum amiſiſit.
- 16 Sanctus Amandus pane hordeo, & aqua quindecim annos manſit ad ſepulchrum Beati Martini.
- 17 Sanctus Ioannes Chryſoſtomus, S. Baſilius, S. Ambroſius, & S. Thomas Cantuarienſis temperantia ſtudium coſue.
- 18 Eremitæ antiqui tenuiſſimo victu uſi ſuere.

S O B R I V M.

G L O S. V.

INTER Episcoporum ornamenta recte collocatur pulcherrima illa paucitatis virtus, quia ut ait S. Tho. 2. 2. q. 139. art. 4. Episcopis & alijs Eccleſiæ miniſtris, qui mente deuota debent ſpiritualibus officijs inſiſtere, & Regibus, qui per ſa-

pietiam debent populum ſubditi gubernare, ſpecialiter ſobrietas indicenda eſt; nam ignominioſum eſt clericis afluere epulis, inter quas difficile potest ſeruari pudicitia cap. Eccleſiæ 35. diſt. ventris enim ingluuius facile prouocat ad luxuriam, & omne opus bonum diſſoluit, ut dicit D. Hieronymus in epiſt. ad Amandum.

2 Episcopi, inquit S. Euthych. Papa & martyr, & Dei miniſtri non debent commeaſationibus, & vinolentijs incumbere, ſed conſiderent ſententiam Domini dicentis: Attendite ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate. Moderate omnem cibum, & neceſſario ſumptu ſumite, ut iuxta Apoſt. ſobrijs ſitis, & parati ad ſeruicium Domini. Hinc ſapiens Eccleſ. 37. Noli auidus eſſe in omni epulatione, & non te effundas ſuper eſcam. Et Apoſt. 1. ad Corinth. 6. Eſca ventri, & venter eſcis, Deus autem, & hunc & hos deſtruet. Et ad Roman. 14. Regnum Dei non eſt eſca, & potus. Et 1. ad Corinth. 8. Eſca nos non commendat Deo. Et ad Hebræ. 13. Optimum eſt gratia ſtabilire eorum non eſcis, quæ non proficiunt ambulantijs in eis. Nihil gula pernicioſius, ait S. Chryſoſtom. homil. 44. in Ioan. nihil ignominioſius eſt. Hæc obtuſum, & craſſum ingenium, hæc carnalem animam reddit, hæc cæcat intellectum, nec finit ut quicquam perſpiciat. Et homil. 58. in Matth. Sues ex hominibus facit, imò etiam ſuis multo deteriores. Nam, ut ait Cicero lib. 1. offi. Victus, cultuſque corporis ad valetudinem reſeruntur, & ad vires non ad voluptatem. Atque etiam ſi conſiderare volumus, quæ ſit in natura excellentia, & dignitas, intelligemus quam ſit turpe diſfluere luxuria, & delicate ac molliter viuere, quamque honeſtum parce, continenter, ſeuere.

3 Venter pinguis, ut Hieron. ait, epiſt. 2. ad Nepotian. cap. 14. craſſum ſenſum generat, & non gignit mentem tenuem, cum Sacerdotalis ſenſus eſt contra vigil eſſe debeat, & tenuis, atque ideo edacitatis vitio obnoxij Sacerdotes vngi non debent cap. non liceat 44. diſt. Anima ſicca dicebat Hieronymus ſapientiffima. Et Clemens Alexand. lib. 2. Pædag. Iubar eſt, inquit, anima ſicca ſapientiffimum, & perſpicax. Vnde S. Hieronymus lib. 2. aduerſus Iovinian. cap. 7. ſic dicit. Quod ſi quis exiſtimat & abundantia ciborum portionumque ſe perſeui, & vacare poſſe ſapientia, hoc eſt, & verſari in delitijs, & deliciarum vitijs non teneri, ſe ipſum decipit. Et cap. 8. Sapientia quoque operam dare non poſſumus, ſi menſæ abundantiam cogitemus, quæ labore nimio, & cura indiget, cito expletur nature neceſſitas. Nihil enim, ait S. Io. Chryſoſtom. homil. 29. in epiſt. ad Hebræos, & habetur can. 28. de conſec. diſt. 5. ſic iucundum eſt, ſicut cibus bene digeſtus, aut decoctus, nihil ſic ſalutem, nihil ſic ſenſum acumen operatur, nihil ſic ægritudinem fugat, ſicut moderata reſectio: ſufficientia quippe cum nutrimento, & ſoſpitem ſimul etiam procreat, & voluptatem.

4 Abundantia vero morbum facit, & moleſtias ingerit, & ægritudines generat. Quod enim facit fames, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multo autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, excellus vero ciborum conſumit, & putrefacit corpus humanum, & macerat ægritudine diuturna, & tunc eam morte crudeli conſumit. Obſecro igitur ne noſtrum corpus vitioſum, & inu-

inutile faciamus, neque vi vitia inferamus, &c.

5 Quare *Galenus* par. 1. *Aphorism.* dicit in exhortatione medicina, quorum vita & ars sagina est, nec vivere posse dici, nec sanos esse, animasque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi luto inuolutas nihil celeste, sed semper de carnibus, & victu, & ventris ingluvie cogitare cap. ne tales de consecrat. dist. 5. Et *Cicero* in 5. *Tuscul.* scribit fieri non posse ut mente quis & ratione recte utatur, animasque vires debito loco, & tempore exerceat cibo multo ac potione distentus. Qui agrotat, ait *S. Hieronymus*, non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quae *laxum diuina* dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & seruari potest, ne quis putet morbos oleribus concitari. Praclare id docet *S. Ioan. Chrysost.* homil. 39. in 1. *Corinth.* Non menti, inquit, sed ipsi corpori inimica, & insensa est voluptas, ex forti debile reddit, è solido enervatum, morbidum è sano, tenue ex compacto, ex florente & formoso deforme, olidum ex flagranti, ex vili inutile, ex mundo & puro impurum; ex absoluto doloribus undique differtum, ex recenti vetus, ex robusto flaccidum, ex celeri tardum, & ex sano languens, ex recto claudum. Per hanc mille mala malignus ille patrat *Sathanas*. Diurna exercitatio, & labores, & tolerantia, & moderata mensa, & victus simplex hilariora corpora reddunt, & formam praeterea plurimum iuuant. Quae quum videmus fratres quid non voluptates, perniciosaeque conuiuia vitam, & simplicem potius persequimur victum? ut corpore simul, & animo recte comparati, virtutibus pleni, futuris aliquando bonis potiamur.

6 Quotidiano experimento probatur potus satietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, ita ut dilectio edentiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantia obsistat illecebrae, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati. *S. Leo Papa* serm. 8. de ieiunio decimi mensis. Frequentes igitur podagrae hanc ob causam hac nostra tempestate maxime vigent, ut *Galenus* etiam tempore accidisse legitur. *Aphor.* 6. comm. 28. ubi sic ait. Aetate Hippocratis pauci podagra laborabant propter vitam moderantiam, nostris vero temporibus, usque adeo auctis eduljijs, ut nihil eis addi posse videatur, infinita est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem, sed cruditatibus incumbant, & ante cibum bibant vina potentia, ac venereis utantur immoderate. Legimus quosdam, ait *S. Hieronymus*, lib. 2. in *Iovin.* cap. 8. morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proscriptioe bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos conualuisse; caruerunt enim solitudine dispensanda domus, & epularum largitate, quae & corpus frangunt, & animum. Irridet *Horatius* appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt penitentiam. Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas. Occasio amittenda sobrietatis fugienda, ut sunt conuiuia, & cetera ubi solum commensationibus, & potationibus inseruitur. Nam, ut ait *Sapiens* 23. *Proverb.* Noli esse in conuiujs potatorum, nec in commensationibus eorum,

qui carnes ad vescendum conferunt. Et *S. Hieronymus*, epist. 2. ad *Neptian.* de vita clericorum capite 23. conuiuia, inquit ille, tibi vitanda sunt. Et *sanctus Ambrosius*, libro primo offic. cap. 20. Conuenire Ecclesiasticis, ait, & maxime ministrorum officijs arbitror declinare extraneorum conuiuia, vel ut ipsi hospitales suis peregrinantibus, vel ut ea cautione nullus sit opprobrii locus. Conuiuia quippe extraneorum occupationes habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Surrepunt etiam fabulae frequenter de seculo, ac voluptatibus, claudere aures non potes: prohibere, putatur superbia, surrepunt etiam praeter voluntatem pocula. Melius est domui tuae semel excusces, necessitati satisfaciendo, quam alienae frequenter, & ut ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnari non debet praesentia tua. Et refert *Possid.* in vita *S. Augustini* cum in patria sua petum ad conuiuium nunquam ire voluisse, ne per frequentiam in patria conuiujs constitutus temperantiae amitteretur modus.

8 Hinc ob temperantiam, & sobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori pariter atque animo salutare pronuntiarunt: audi *S. Athanasius*, lib. de *virginitate*. Vide quid faciat ieiunium: morbos sanat: distillationes exsiccat, demones fugat: malasque cogitationes expellit: & mentem nitidorem reddit, & cor purgatius, & corpus salubrius, & ad thronum Dei hominem ficit. Et *S. Ambrosius*, lib. de *Uelia & ieiunio* cap. 8. Quid est ieiunium nisi substantia & imago celestis, continentiae magisterium, pudicitiae disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma virtutis, purificatio animae, miserationis expensa, lenitatis institutio, charitatis illecebra, senectutis gratia, custodia iuuentutis: Ieiunium denique est infirmitatis alleviamentum, alimentum salutis. Haec *Ambrosius*. Principalis ergo ieiunij fructus est, quod ob temperantiam corporis sanitatem vel conseruet, vel recuperet, illudque sanius efficiat ut probant Medici, qui aegris statim ieiunium, inedia, dietam praefinunt, & diutissime vixerunt qui feuerissime etiam ieiunarunt.

9 Ut *S. Antonius*, *Paulus*, *Hilarius*, *Remoaldus*, & alij. Vnde a veritate alienum est dicere hominem per ieiunium debilem reddi, quia, ut ait *S. Leo*, Sanctorum ita fortis à Deo est factus, quandoquidem mulier ieiunij eius mater macerabat corpus, E contra argute *Diogenes* ventrem vitae charibdim appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est animae corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecet, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, atque vecordiam. Et *Amandus Presbyter*.

Ventrem, inquit, distentum cibo, & vini potationibus irrigatum voluptas genitalium sequitur, pro membrorum ordine, ordo vitiorum est.

10 Oportet igitur moderatis epulis contentum esse Sacerdotem, ut admonet *Eutych.* *Papa* capite suo, *Concilij Carthagenensis capite decimo quinto*, ut aliorum incontinentiam & immoderationem queant coarguere, dicente *Sancto Clemente* in *Apostolicis constitut.* lib. 8. cap. 50. Cum sitis Presbyteri & Diaconi Christi, sobrii esse debetis,

Antioi, quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui natus erat centum, & decem annos, multa signa quotidie peragebat, nec cessabat mederi agrotantibus. Comedebat in senectute tres vncias panis, & tres oleas vespere. In iuuentute autem semel comedebat in hebdomada. Et cap. 86. Euagrius Diaconus Angeli monitu in solitudinem profectus, & vaticinandi dono præditus dixit. Ex quo veni in solitudinem non teigi lactucam, non minutum olus, non aliquid viride, non fructum, non vnam, non lauacrum, non carnem, non panem, non vinum; neque omnino aliquid ex ijs, quæ per ignem transeunt, præter quadam olera cruda, & modicum aquæ. Post autem sextumdecimum huius instituti annum propter corporis & stomachi imbecillitatem ad biennium, quo migravit ad Christum, non nisi psitanam, idest coctum hordeum, vel legumina sumpsit & panem. Et de temperantia, ac vite austeritate olim Aegyptiorum Sacerdotum ait s. Hieronym. lib. 2. aduersus Iovinianum cap. 9.

18 Vocem illam, sobrium, de qua in tex. monet Hieronym. ambiguum esse, & significare non solum sobrium, quo sensu eam supra explicauimus, sed etiam vigilantem. Sic Chrysostom. Sobrium, inquit, ac vigilantem dixit; hoc est clarissima mentis acie præditum, innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissime cuncta prospiciat; sunt quippe plera, quæ incident, & mentis hebetent aciem, puta concupiscentia, quotidiana cura, rerumque perturbatio, & plurima id genus undique imminet. Vigilantem igitur esse necesse est illum, qui non tantum sui curam habet, verum etiam reliquorum. Decet esse peruigilem eum, qui eiusmodi est, ac spiritu viuere, & affectus sui flammam operibus ipsis ostendere, ducesque omnes solitudine, atque industria superare, ut die noctue exercitum & castra perhultret, laboret, & sui officij munus diligentissime impleat, atque omnium curam, & sollicitudinem gerat. Cum Chrysostomo sentiunt Theodoretus reliquique Græci: ille enim vigilantem explicat, qui possit considerare quid agendum sit. Theophilactus, perspicacem, quique suis rebus attentus sit, nullique huius seculi curis adductus.

SYMMARIUM.

- 1 Prudentiam virtutum abbatissam nuncupat s. Bernardus.
- 2 Prudentia non existente nulla est virtus.
- 3 Episcopus debet esse tam eruditioris, ut omnes motus, &gressus, & vniuersa opera eius sint notabilia.
- 4 Prudentia Prælati in quibus consistat, ostenditur?
- 5 Prudens est qui intelligentia sua aliquid cognoscit, sciens vero, qui alterius iudicio rem percipit.
- 6 Prudentes sicut serpentes quare Prælati requirantur, ostenditur.
- 7 Propter solidam, aut stultam simplicitatem repellitur quis ab Episcopatu.
- 8 Sacerdotum summum Ecclesiæ aspirare nullus præsumat, qui Ecclesiasticis disciplinis per ordinem non sit imbutus.
- 9 Prudentia est in Episcopo, ut non sit facilis ad credendum.

10 Prudentia in Episcopo est ut in negotijs arduis non sit facilis ad determinandum.

11 Consilio & alieno iudicio in arduis semper procedendum.

12 Prudentia in Episcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.

13 Prudentia Episcopi est in malignorum calumnijs patiens esse.

14 Episcopus aduersitates, & tribulationes perpeti debet.

15 Prudentia magna in Episcopo debet esse circa collationem beneficiorum, & spiritualium officiorum.

16 Vigilantia & sollicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficijs, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur.

17 Peritiam secularium negotiorum oportet Episcopos habere.

18 Sobrius idem quod vigilans aliquando significat.

PRUDENTEM.

GLOS. VI.

PRUDENTIA, quam Diuus Bernardus virtutum abbatissam non incommode nuncupauit, adeo curam publicam gerentibus necessaria est, ut hanc vnam Salomon (optione sibi à Deo data petendi quod vellet) poposcerit: qua populum sibi commissum regere, & in officio continere possit. Quæ sane eius petitio, ita Deo placuit ut non solum, quam petiuit prudentiam, sed opes etiâ, & gloriam, quas non petierat, cumulatissime fuerit impartitus. Est enim hæc virtus adeo Principibus necessaria, ut eadem in libris Sapientiæ Prouerb. 8. de se ipsa testetur Reges omnes per se vnam Regum principatum tenere, & legum conditores iusta decernere. Ipsius numine Principes imperare, & qui auctoritate plurimum valent, iustitiæ moderatione tenere. Et haud multo post virtutis huius vim idem Salomon per eiusdem prudentiæ personam ita exegerat Prouerb. 1. Audiens sapiens sapientior erit, & intelligens gubernacula possidebit. Et rursus Prouerb. 17. Seruus sapiens dominabitur filiis stultis, & inter fratres hereditatem diuidet. Cumque filius natura superior sit, & seruus inferior, adeo tamen potens & sapientia, ut ex seruo non modo liberum, sed etiam liberis superiorem faciat.

2 Nulla est virtus, inquit modernus quidam, prudentia non existente. Et Cicero lib. 1. Tuscul. quæst. Nihil est hominis prudentia dulcius. Et Cassiodor. epistol. lib. 6. epist. 10. Sola est prudentia, quæ rebus omnibus præponitur, quando in homine feliciter inuenitur. Hinc Salom. Prouerb. 16. asserit. Acquire prudentiam, quia preciosior est argento. & c. 7. Prudentiam voca amicum tuam. Et c. 9. Ambulate per vias prudentiæ. Quamobrem merito D. Gregorius in pastoralis aduersus eos, qui tantæ huius virtutis præsidio destituti Pastoris officium inuadunt, clamat dicens: Nulla res doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate